

AKO SA ZMENÍ SPÔSOB, AKÝM SA MLADÍ PRÁVNÍCI UČIA PRÁVNICKÉMU REMESLU

FutureLaw Essay

Predstavme si študenta alebo mladého právnika, ktorý dostane za úlohu pripraviť prvé právne stanovisko. Namiesto toho, aby najprv sám hľadal podklady a skúšal postaviť vlastnú argumentáciu, zadá otázku umelej inteligencii. O pár sekúnd má pred sebou text, ktorý vyzerá presvedčivo. Má štruktúru, právny jazyk, odkazy na zdroje a záver. Problém nie je v tom, že takýto text musí byť automaticky zlý. Problém je v tom, že študent môže preskočiť časť práce, v ktorej sa mal naučiť, prečo je určitý právny záver správny alebo nesprávny. Práve preto nestačí hovoriť o umelej inteligencii iba ako o nástroji, ktorý právnikom šetrí čas. Treba sa pýtať, čo sa stane s učením právnického povolania, keď LLM nástroje už prakticky prebrali úlohy, na ktorých sa právnici doteraz učili.

Táto otázka už nie je iba teoretická. Umelá inteligencia vstúpila do právnickej práce a používa sa pri rešeršiach, zhrnutiach rozhodnutí, kontrole dokumentov, prvých návrhoch textov alebo jazykovej úprave. Prieskum Slovenskej advokátskej komory ukázal, že nástroje umelej inteligencie používa takmer polovica zapojených advokátov a 35 % z nich ich používa denne. Nejde teda o vzdialenú predstavu, že AI možno zmení prácu právnikov a táto zmena už prebieha v konkrétnych úlohách, ktoré boli kedysi prvým tréningom právnického úsudku.

Téza tejto eseje je, že umelá inteligencia právnické povolanie nezruší, ale mení spôsob, akým sa právnici učia a vzniká verifikačná medzera. Nejde iba o problém študentov alebo koncipientov, pretože povinnosť overovať výstupy AI majú aj skúsení právnici, aj keď pri mladých právnikoch je riziko osobitne vážne. Ak sa od nich začne očakávať práca s výstupmi AI skôr, než si vybudujú vlastný právny úsudok, môžu síce technicky zvládnuť prácu s nástrojom, ale nebudú mať dostatočný základ na to, aby jeho výstup vedeli spoľahlivo rozobrať a skontrolovať.

Právnické myslenie nevzniká iba čítaním a veľká časť remesla sa tvorí pri práci, ktorá pôsobí obyčajne a nezaujímavo. Mladý právnik hľadá judikatúru, číta dlhé dokumenty, pripravuje prvé návrhy zmlúv alebo stanovísk a následne dostáva spätnú väzbu od skúsenejšieho kolegu. Takéto úlohy mali vždy dvojitý význam. Boli súčasťou práce pre klienta, ale zároveň tvorili priestor, v ktorom sa formoval právnický úsudok. Práve pri nich sa právnik učí rozlišovať, ktorý zdroj naozaj podporuje argument, ktoré skutkové okolnosti sú právne dôležité a kedy pekne napísaný text zakrýva slabý právny záver. Hotový výstup AI môže tento proces skrátiť, ale skrátenie odstraňuje fázu, v ktorej právnický úsudok skutočne vzniká. Mladý právnik potom dostane výsledok, ale nemusí pochopiť, ako sa k nemu malo dospieť.

Na Slovensku má táto otázka aj inštitucionálny rozmer. Trojročná koncipientská prax je zákonnou podmienkou na to, aby sa človek mohol stať advokátom. Zákon o advokácii tým vychádza z predstavy, že budúci advokát má pred samostatným výkonom povolania pracovať pod vedením skúsenejšieho advokáta a osvojiť si remeslo. Ak sa však podstatná časť základnej práce presunie na AI, nestačí sledovať len dĺžku praxe a bude dôležité pýtať sa aj na jej obsah. Podobný problém sa ukazuje aj pri veľkých kanceláriách. Tradičný model stál na širšej skupine juniorov, ktorí robili základné úlohy, nad nimi boli skúsenejší právnici a úplne hore partneri. Ak sa táto spodná časť zužuje, mení sa aj cesta, ktorou sa právnik dostával od jednoduchých úloh k samostatnejšej právnickej práci. Tento argument preto nie je len o trhu práce. Menej vstupných úloh môže znamenať menej tréningu pre tých, ktorí majú neskôr niesť odbornú zodpovednosť.

Stavovské pravidlá vychádzajú zo správneho princípu, že AI je nástroj, nie nositeľ právneho názoru, a zodpovednosť za použitý výstup ostáva na advokátovi. Samotné pravidlo však problém nerieši. Aby právnik vedel výstup AI skontrolovať, musí vedieť, čo vlastne kontroluje. Nestačí prečítať text a povedať, že pôsobí logicky ale verifikácia výstupu musí mať konkrétny obsah. Prvou vrstvou je kontrola zdrojov, teda či rozhodnutie, ustanovenie alebo odborný text naozaj existuje a či hovorí to, čo AI tvrdí. Druhou je kontrola subsumpcie, teda či sa právna norma správne použila na daný skutkový stav. Treťou je kontrola úplnosti, či AI nevynechala podstatný protiargument, výnimku alebo novšiu právnu úpravu. Štvrtou je kontrola koherencie, teda či záver naozaj logicky vyplýva z predpokladov, ktoré text uvádza. Osobitne treba riešiť aj ochranu osobných údajov, pretože právnik nemôže do AI nástroja vkladať informácie o klientovi alebo konkrétnom prípade. To už nie je samotná verifikácia výstupu, ale právna

hranica používania AI, ktorá musí byť splnená ešte pred prácou s nástrojom. Až takto rozložená kontrola prestáva byť prázdny heslom a stáva sa zručnosťou, ktorú možno učiť a hodnotiť.

Problém je v tom, že čím jednoduchšie je získať hotový výstup, tým väčší význam má schopnosť rozpoznať, či je tento výstup právne použiteľný. Nestačí teda vedieť AI ovládať. Právnik musí vedieť posúdiť, či text obstojí podľa práva, skutkového stavu a použitých zdrojov. Môže vzniknúť právnik, ktorý vie z AI dostať pekne znejúcu odpoveď, ale nevie ju rozložiť na zdroje, predpoklady a záver. Navonok pracuje rýchlo, no pri chybe nevie, kde ju má hľadať. Tento jav sa označuje ako kognitívna dequalifikácia, teda situácia, v ktorej rastie schopnosť obsluhovať nástroj, ale slabne vlastná odborná kontrola. Prípady *Mata v. Avianca* a *Park v. Kim* ukazujú, že nejde iba o riziko začínajúcich právnikov. V prvom prípade advokát predložil federálnemu súdu v New Yorku podanie s neexistujúcimi rozhodnutiami vygenerovanými cez ChatGPT a súd ho za to sankcionoval. V prípade *Park v. Kim* advokátka v odvolacom konaní pred americkým federálnym súdom citovala rozhodnutie, ktoré neexistovalo. Súd preto vec nebral len ako obyčajnú chybu v texte, ale postúpil ju disciplinárnemu orgánu na ďalšie posúdenie. Tieto prípady preto netreba chápať ako dôkaz, že zlyhávajú iba juniori ale skôr ukazujú, že verifikačná medzera môže zasiahnuť celú profesiu. Ak zlyhajú aj skúsení právnici, o to vážnejšie treba riešiť, ako sa overovanie bude učiť od začiatku štúdia.

Tento problém dobre vystihuje myšlienka primeranej námahy pri učení. Trvalé porozumenie nevzniká iba tým, že študent dostane správnu odpoveď, ale aj tým, že sa k nej musí dopracovať. Odpor pri učení vytvára pamäťové a úsudkové spojenia. AI tento odpor do veľkej miery odstráni a študent dostane výsledok bez hľadania kde nadobudne pocit, že veci rozumie, hoci v skutočnosti má pred sebou len hotový text. Treba však uznať aj opačný argument, že AI nemusí učenie iba oslabovať. Pri rozumnom použití môže študentovi ukázať inú štruktúru argumentu, pomôcť mu porovnať viac možností riešenia a rýchlejšie odhaliť jazykové alebo logické slabiny vlastného textu. Môže byť užitočným tréningovým partnerom, ale len vtedy, ak študent vie, že výstup AI nie je autorita. Ak ho používa ako náhradu vlastného myslenia, učenie sa oslabuje. Ak ho používa ako predmet kontroly, učenie sa môže zlepšiť.

Z toho vyplýva, že riešením nemá byť zákaz AI. Riešením má byť správne poradie. V prvých fázach štúdia by mal študent prejsť základnými úlohami bez umelej inteligencie. Mal by vedieť sám nájsť právny prameň, prečítať rozhodnutie, postaviť jednoduchú argumentáciu a napísať právny text. Až potom dáva zmysel zaradiť AI ako pomocný nástroj, nie ako skratku k výsledku.

Právnické fakulty by preto mali verifikáciu učiť samostatne. Nestačí povedať študentom, že AI musia kontrolovať, ale treba ich učiť, ako sa kontroluje. Prakticky by to mohlo znamenať povinný seminár nadväzujúci na právnú informatiku. Nehodnotilo by sa, či AI vytvorila pekný text, ale či študent vie nájsť chybu v zdroji, chybu v použití právnej normy, chýbajúci protiargument, nelogický záver a problém s dôvernými údajmi pred použitím nástroja. Takýto tréning by mal byť čo najpraktickejší. Študent by mohol dostať výstup AI so zámerne vloženými chybami. Raz by išlo o neexistujúce rozhodnutie, inokedy o nesprávne použité ustanovenie, chýbajúcu výnimku alebo právny záver, ktorý neodpovedá skutkovému stavu. Výstupom seminára by mohla byť krátka skúška z vyhľadávania a odôvodnenia chýb v AI texte. Takéto cvičenie lepšie zodpovedá tomu, čo sa od právnikov bude vyžadovať.

Podobne by mohla Slovenská advokátska komora premyslieť obsah koncipientskej praxe. Ak má trojročná prax zostať skutočnou prípravou na advokáciu, nestačí len počítať jej trvanie. Mala by obsahovať aj povinný kontakt so základnými právnickými úlohami a osobitný tréning overovania výstupov AI. Koncipient by mal vedieť preukázať, že robil vlastnú rešerš, vlastný návrh právneho riešenia a vlastnú kontrolu cudzieho alebo strojového výstupu. Inak hrozí, že formálne splní podmienku praxe, ale nenadobudne skúsenosť, pre ktorú táto prax existuje.

V advokátskej praxi sa napokon všetko vracia k zodpovednosti. Klienta nezaujíma, či chybu spôsobil junior, advokát alebo nástroj umelej inteligencie. Navonok za výsledok zodpovedá advokát, ktorý výstup použil. Pravidlá Slovenskej advokátskej komory preto správne zdôrazňujú, že používanie AI nenahrádza odborné posúdenie, právnu argumentáciu ani individuálny prístup ku klientovi.

AI môže právnikom pomáhať, ale nemôže za nich niesť úsudok. Tento problém nevyrieši ani samotné zlepšovanie modelov, pretože právnik bude musieť vždy rozhodnúť, či je výstup použiteľný v konkrétnej veci a či zaň vie niesť zodpovednosť. Cieľom preto nie je vychovať právnikov, ktorí AI odmietajú, ale

právníkov, ktorí ju vedia používať bez toho, aby stratili vlastnú kontrolu nad právnym záverom. Budúci právnici nemajú iba mechanicky posúvať výstupy umelej inteligencie ďalej, ale majú vedieť samostatne posúdiť, či ich možno v konkrétnej veci použiť. Právník nemá byť medzičlánok medzi promptom a klientom. Má byť ten, kto vie výstup nástroja zastaviť, rozobrať a odmietnuť, ak neobstojí.

ZDROJE

1. Zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov. - <https://www.slovlex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/586/>
2. Slovenská advokátska komora. (2025, 31. marec). Uznesenie Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 12/4/2025, ktorým sa schvaľujú pravidlá používania nástrojov umelej inteligencie v advokátskej praxi, v znení uznesenia č. 21/14/2025 zo 6. novembra 2025. Vestník SAK, čiastka 87. - https://info.sak.sk/wp-content/uploads/2025/12/Uznesenie_12-4-2025_plne-znenie-k-25-11-2025.pdf
3. Slovenská advokátska komora. (2025, 25. november). Metodické usmernenie Predsedníctva SAK k uzneseniu P SAK č. 21/14/2025, príloha k uzneseniu, zverejnené vo Vestníku SAK č. 87. - https://www.sak.sk/web/sk/cms/document/11/section/2743468/___docList___rows/3130543/attr/name/preview
4. Mata v. Avianca, Inc., 22-cv-1461 (PKC), Opinion and Order on Sanctions, U.S. District Court for the Southern District of New York, 22. 6. 2023. - <https://law.justia.com/cases/federal/district-courts/new-york/nysdce/1%3A2022cv01461/575368/54/>
5. Park v. Kim, č. 22-2057, U.S. Court of Appeals for the Second Circuit, 30. 1. 2024. - <https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/ca2/22-2057/22-2057-2024-01-30.html>
6. BJORK, R. A. (1994). Memory and metamemory considerations in the training of human beings. In METCALFE, J., SHIMAMURA, A. P. (eds.). Metacognition: Knowing about Knowing. Cambridge, MA: MIT Press, s. 185–205. - <https://gwern.net/doc/psychology/spaced-repetition/1994-bjork.pdf>
7. CONTRERAS, R. (2026, 2. máj). AI threatens Big Law's talent pipeline. Axios. - <https://www.axios.com/2026/05/02/ai-lawyers-law-firms-artificial-intelligence>
8. Slovenská advokátska komora. (2025, 19. február). SAK má možnosti urobiť pri zlepšovaní práva na Slovensku viac: rozhovor s JUDr. Petrom Štrpkom, PhD., predsedom Disciplinárnej komisie SAK. Bulletin slovenskej advokácie, č. 1/2025. - https://info.sak.sk/bulletin/rozhovor_peter_strpka_bsa_01_20025/
9. TUKE, J. (2026, 30. január). Broken Ladder: Are Lawyers Sleepwalking into a Competence Crisis? Artificial Lawyer. - <https://www.artificiallawyer.com/2026/01/30/broken-ladder-are-lawyers-sleepwalking-into-a-competence-crisis/>